

ประเด็นการเมือง ฉบับที่ E45	19 ก.ย. 68	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น เมื่อเรือนจำกลายเป็นสนามรบทางการเมือง	เมื่อเรือนจำกลายเป็นสนามรบทางการเมือง	
ประเด็นสำคัญ	- การเมืองภายในเรือนจำ: พื้นที่แห่งอำนาจและการต่อรอง - การแสดงออกทางการเมืองผ่านสิทธิพิเศษ - การเมืองภายนอก: ผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของระบบ - การเมืองเชิงสัญลักษณ์และความชอบธรรม - มิติด้านความมั่นคง: ภัยคุกคามที่ซ่อนเร้น - กลยุทธ์ทางการเมืองที่ซับซ้อน - บทวิเคราะห์: ปัญหาโครงสร้างที่ต้องปฏิรูป - ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย - บทเรียนสำหรับสังคมไทย	

เมื่อเรือนจำกลายเป็นสนามรบทางการเมือง

เหตุการณ์ที่มีการนำอาหารพิเศษเข้าไปเลี้ยงนักโทษภายในเรือนจำได้เปิดประเด็นสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างการเมืองภายในกำแพงเรือนจำกับพลวัตทางการเมืองภายนอก เผยให้เห็นมิติที่ซับซ้อนของอำนาจ อภิสิทธิ์ และมาตรฐานสองระดับในระบบราชทัณฑ์ที่กลายเป็นเครื่องมือทางการเมือง ปรากฏการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงเส้นแบ่งที่พร่ามัวระหว่างความยุติธรรมกับอำนาจในบริบทของสถาบันควบคุมทางสังคม ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการวิเคราะห์อย่างรอบด้านเพื่อทำความเข้าใจถึงผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ

การเมืองภายในเรือนจำ: พื้นที่แห่งอำนาจและการต่อรอง

โครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียม เรือนจำในฐานะสถาบันควบคุมทางสังคม (social control institution) กลายเป็นพื้นที่ที่สะท้อนความไม่เท่าเทียมของระบบยุติธรรมอย่างเป็นรูปธรรม โครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมภายในกำแพงเรือนจำสร้างระบบการจัดชั้นวรรณะแบบใหม่ที่ขึ้นอยู่กับทุนทางสังคมและเศรษฐกิจของนักโทษ นักโทษที่มีพื้นฐานทางสังคม-เศรษฐกิจที่แตกต่างกันมักได้รับการปฏิบัติที่ต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิพิเศษในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตั้งแต่ห้องพักที่มีมาตรฐานสูงกว่า อาหารที่มีคุณภาพดีกว่า ไปจนถึงการติดต่อกับบุคคลภายนอกที่สะดวกกว่าตามกฎหมายระเบียบทั่วไป ระบบอุปถัมภ์ภายใน

กำแพงเรือนจำที่เกิดขึ้นจึงสร้างเครือข่ายอำนาจแบบนอกระบบที่ทำให้เกิดการซื้อขายบริการและสิทธิพิเศษท่ามกลางการควบคุมที่หละหลวม

การแสดงออกทางการเมืองผ่านสิทธิพิเศษ

การที่นักโทษบางกลุ่มได้รับสิทธิพิเศษที่เหนือกว่าระเบียบข้อบังคับปกติ เช่น การนำอาหารพิเศษเข้าไปเลี้ยงภายในเรือนจำ สะท้อนถึงการใช้อำนาจเชิงสัญลักษณ์ (symbolic power) ที่แสดงให้เห็นว่าผู้มีอิทธิพลยังคงมีอำนาจในการจัดการทรัพยากรและสร้างความสัมพันธ์แม้ในขณะที่อยู่

ภายใต้การควบคุมของรัฐ การกระทำดังกล่าวเป็นการท้าทายระบบอย่างชัดเจน โดยแสดงให้เห็นว่ากฎระเบียบที่เข้มงวดสามารถยืดหยุ่นได้สำหรับบุคคลในกลุ่มเฉพาะ ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างขวัญกำลังใจและส่งข้อความไปยังพวกพ้องภายนอกว่ายังมีการดูแลและเครือข่ายความสัมพันธ์ยังคงมีประสิทธิภาพ การแสดงออกทางการเมืองผ่านสิทธิพิเศษเหล่านี้จึงมิใช่เพียงการละเมิดกฎเกณฑ์ธรรมดา แต่เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ทางการเมืองที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

การเมืองภายนอก: ผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของระบบ

วิกฤตความเชื่อมั่นต่อระบบยุติธรรม เมื่อพิจารณาในมิติของการเมืองภายนอก เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความน่าเชื่อถือของระบบยุติธรรมในสายตาของประชาชน วิกฤตความเชื่อมั่นที่เกิดขึ้นสะท้อนถึงความเสื่อมถอยของหลักนิติรัฐ (rule of law) เมื่อกฎหมายไม่ได้รับการบังคับใช้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบยุติธรรมย่อมลดทอนลง สร้างความรู้สึกราวว่ามีมาตรฐานสองระดับในการบังคับใช้กฎหมาย หนึ่งสำหรับผู้มีอำนาจและอิทธิพล อีกหนึ่งสำหรับประชาชนทั่วไป

การเมืองเชิงสัญลักษณ์และความชอบธรรม

การเมืองเชิงสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นกลายเป็นประเด็นที่ฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการโจมตีและทำลายความชอบธรรมทางการเมือง (political legitimacy) ของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การสร้างดราม่าทางการเมืองที่ดึงดูดความสนใจของสาธารณะนี้ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการสร้างกรอบความคิด (framing) ว่าฝ่ายใดเป็นผู้ถูกเอาเปรียบหรือเป็นผู้กระทำความผิด ผลกระทบต่อความชอบธรรมทางการเมืองเป็นอีกมิติที่สำคัญ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อาจสูญเสียภาพลักษณ์และถูกมองว่าใช้อำนาจมิชอบ ส่งผลต่อการรับรู้ของประชาชนต่อความเป็นธรรมของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มิติด้านความมั่นคง: ภัยคุกคามที่ซ่อนเร้น

การบ่อนทำลายเสถียรภาพสถาบัน จากมุมมองด้านความมั่นคง เหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดภัยคุกคามที่ซ่อนเร้นต่อเสถียรภาพของสถาบัน การทำลายความน่าเชื่อถือของหน่วยงานราชทัณฑ์สร้างคำถาม

ต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจในระบบราชการโดยรวม การสร้างความแตกแยกในสังคมที่เกิดขึ้นจากการกระตุ้นความรู้สึกไม่พอใจในกลุ่มประชาชนที่รู้สึกว่าคุณภาพการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ส่งผลให้เกิดความแตกแยกระหว่างกลุ่มที่สนับสนุนและคัดค้านนโยบายของรัฐ ขวัญกำลังใจของข้าราชการผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายระเบียบอาจได้รับผลกระทบเชิงลบ เมื่อเห็นว่าการทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ไม่ได้รับการเคารพนับถือเท่าที่ควร

กลยุทธ์ทางการเมืองที่ซับซ้อน

เมื่อวิเคราะห์ในเชิงกลยุทธ์ทางการเมือง เหตุการณ์นี้อาจเป็นส่วนหนึ่งของการทดสอบขีดจำกัดของอำนาจ เพื่อสำรวจว่าภายใต้ระบบปัจจุบันสามารถทำอะไรได้บ้างโดยไม่ถูกตรวจสอบหรือลงโทษอย่างจริงจัง การส่งสัญญาณทางการเมืองที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลและการเข้าถึงอำนาจของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รวมถึงอาจเป็นการสร้างประเด็นเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของสาธารณะจากประเด็นสำคัญอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบทางการเมืองมากกว่า

บทวิเคราะห์: ปัญหาโครงสร้างที่ต้องปฏิรูป

ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึก ประกอบด้วย ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึกในระบบราชการเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นได้ กฎระเบียบที่ขาดความชัดเจนและไม่มีมาตรฐานที่เป็นรูปธรรมในการอนุญาตสิทธิพิเศษต่างๆ ประกอบกับระบบตรวจสอบถ่วงดุลที่ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดช่องว่างที่อาจถูกใช้ประโยชน์ วัฒนธรรมการทำงานที่บิดเบี้ยว ซึ่งการให้สิทธิพิเศษตามอิทธิพลกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดา และความกลัวผู้มีอำนาจทำให้เจ้าหน้าที่ไม่กล้าบังคับใช้กฎอย่างเคร่งครัด เป็นปัญหาที่สะสมมาอย่างยาวนาน การขาดความโปร่งใสและความรับผิดชอบในระบบ ที่ไม่มีกลไกในการเปิดเผยข้อมูลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ และขาดการลงโทษที่จริงจังเมื่อมีการละเมิดกฎเกณฑ์ ทำให้ปัญหาดังกล่าวอยู่และทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

มาตรการระยะสั้น: การแก้ไขเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ จำเป็นต้องมีมาตรการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในระยะสั้น การสอบสวนและดำเนินการตามกฎหมายอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม การตรวจสอบเหตุการณ์อย่างละเอียดถี่ถ้วน และการลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องตามระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในระยะเริ่มแรก การเสริมสร้างระบบตรวจสอบด้วยเทคโนโลยี เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดในพื้นที่สำคัญ และการสร้างช่องทางร้องเรียนที่ประชาชนและเจ้าหน้าที่สามารถเข้าถึงได้โดยไม่ต้องกลัวการตอบโต้ เป็นมาตรการที่จำเป็นเร่งด่วน

การปฏิรูประยะกลาง: การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง จำเป็นต้องเน้นที่การปรับปรุงระเบียบข้อบังคับให้มีความชัดเจนและสามารถบังคับใช้อย่างเคร่งครัด โดยกำหนดมาตรฐานที่เป็นสากลและสอดคล้องกับหลัก

สิทธิมนุษยชน การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผ่านการฝึกอบรมเรื่องจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์สุจริต รวมถึงการสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยความถูกต้องตามกฎหมาย เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่

การเปลี่ยนแปลงระยะยาว: การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรเป็นเป้าหมายสูงสุด การสร้างวัฒนธรรมความเท่าเทียมที่ทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกันหน้ากฎหมายโดยไม่มีข้อยกเว้น การเน้นย้ำหลักนิติรัฐในทุกระดับของการบริหารราชการ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลผ่านการสร้างระบบความรับผิดชอบที่ชัดเจน การส่งเสริมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการกำกับดูแล จะช่วยให้ระบบราชการกลับมาทำหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริง

บทเรียนสำหรับสังคมไทย

สรุปได้ว่า เหตุการณ์ที่ปรากฏให้เห็นนี้เป็นมากกว่าแค่ประเด็นเกี่ยวกับอาหารที่ผิดปกติภายในเรือนจำ แต่เป็นสัญญาณเตือนที่สำคัญถึงปัญหาโครงสร้างในระบบยุติธรรมและการบริหารราชการแผ่นดิน การที่ผู้มีอิทธิพลสามารถเลี้ยกฎระเบียบได้นั้น สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำในระบบที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง หากปล่อยให้สถานการณ์เช่นนี้ดำเนินต่อไป จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมและการเมืองในระยะยาว

การปฏิรูประบบราชการจึงไม่ใช่แค่เรื่องของความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม แต่เป็นเรื่องของความมั่นคงของชาติ สังคมไทยต้องร่วมกันสร้างระบบที่ทุกคนเท่าเทียมกันหน้ากฎหมายอย่างแท้จริง โดยไม่มีใครสูงกว่ากฎหมายและไม่มีใครต่ำกว่าการคุ้มครองของกฎหมาย เฉพาะเมื่อเราสามารถสร้างระบบยุติธรรมที่เป็นธรรมอย่างแท้จริง สังคมไทยจึงจะสามารถก้าวไปสู่ความมั่นคงและเสถียรภาพที่ยั่งยืนได้

บทความนี้นำเสนอมุมมองเพื่อการวิเคราะห์ทางวิชาการ มิได้มีเจตนาโจมตีหรือสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

พ.อ.หญิง จันทิรา นาคบุญนำ

อจ.กก.กกม.สมย.วทบ.

เอกสารอ้างอิง (References)

1. ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. สถานการณ์ผู้ต้องขังทางการเมือง ก.พ.-มี.ค. 68: ย้ายเรือนจำวุ่น ศาลยังไม่ให้ประกัน กอองยังไม่ได้สอบ ขนุนยังอดอาหารประท้วง. 2568 มี.ค.
2. กระทรวงยุติธรรม. กรมราชทัณฑ์ จัดประชุมเชิงวิชาการเสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย ภาคอีสาน ประจำปี พ.ศ. 2568. 2568 มิ.ย. 11.
3. โพธิ์รักษา ต. วิเคราะห์ปัญหาระบบราชทัณฑ์ในประเทศไทย. วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 2564;9(2):1-15.
4. Thai PBS. "ราชทัณฑ์" เผยส่งตัว "ทักษิณ" เอกชเรย์ปอด เป็นขั้นตอนปกติของเรือนจำ. 2568 ก.ย. 17.

5. The Nation. Corrections Dept denies Thaksin bought pizza for prison guards, inmates. 2025 Sep 17.
6. Al Jazeera. Thailand's top court says ex-premier Thaksin Shinawatra must serve year in prison. 2025 Sep 9.

ท่านสามารถสืบค้นข้อมูลย้อนหลังได้ โดยการสแกน QR Code

